

NEWS

**OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
SERIES OF SOCIAL AND HUMAN SCIENCES**

ISSN 2224-5294

Volume 6, Number 305 (2016), 300 – 299

**THE CONCEPT AND ESSENCE OF THE INFORMATION SOCIETY: THE
PHILOSOPHICAL ANALYSIS**

Zh.K. Madalieva

zhanna_madalieva@mail.ru

Kazakh National Pedagogical University named after Abai, Almaty

Keywords : human development , information, information society, post-industrial society, knowledge, communication, new technologies.

Abstract. The last decades of the twentieth century, characterized as a new stage in human development - the transition to the era of computer technology. Within the social sciences there have been carried out various studies that determine the specifics of this stage of its development and the border. As a result of these researches it was offered a new concept - the "information society". Although now it is a concept widely used in various publications, in the press, its essence and content is revealed not enough. Therefore, this article attempts to define the concept of information in general, including the nature of the information society, the problems of basic evolutionary stages of human development, as well as unique features of the Information Society as a new qualitative stage of civilization development. On the basis of the views of such scholars as Y.Masuda, D. Bell, T.Uebster, M.Kastels, D.Tapskott who deeply and thoroughly studied the problem of "information society", revealed the concept of "information society".

АҚПАРATTЫҚ ҚОҒАМ ТҮСІНІГІ МЕН МӘНІ: ФИЛОСОФИЯЛЫҚ ТАЛДАУ

Ж. Қ.Мадалиева

zhanna_madalieva@mail.ru

Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қаласы

Тірек сөздер: адамзат дамуы, әкпарат, әкпараттық қоғам, постиндустриалды қоғам, білім, коммуникация, жаңа технологиялар.

Аннотация. ХХ ғасырдың соңғы онжылдықтары адамзат дамуының жаңа кезеңге - компьютерлік технологиялар дауіріне өтуімен сипатталынады. Қоғамдық ғылымдар ауқымында осы кезеңнің өзіндік ерекшеліктерін қарастыратын, оның дамуы мен шектерін айқындастырын көптеген зерттеу жұмыстары жүзеге асырылды. Сол еңбектердің нәтижесінде жаңа ұғым – «әкпараттық қоғам» ұғымы қалыптастырылды. Алайда қазіргі кезде баспасөз беттерінде, әртүрлі басылымдарда бұл ұғым кең қолданылып жүрсе де, оның мәні, мазмұны жете түсініле бермейді. Сондықтан осы мақала шенберінде жалпы әкпарат ұғымына анықтама беріле отырып, әкпараттық қоғамның мәні, адамзаттың эволюциялық дамуының негізгі сатылары, әкпараттық қоғамның басты ерекшеліктері мәселелері қарастырылып, әкпараттық қоғам өркениеттік дамудың жаңа сапалы даму сатысы ретінде зерделенеді. «Ақпараттық қоғам» мәселелерін жан-жақты зерттеген ғалымдар Й.Масуда, Д. Белл, Т.Уэбстер, М.Кастельс, Д.Тапскотт көзқарастары негізінде «әкпараттық қоғам» ұғымының мазмұны анықталынады.

ХХ ғасырда ғылым мен техниканың, экономиканың қарқынды дамуы нәтижесінде қоғамдағы әкпараттар көлемінің ұлғаюы және олардың мәнінің артуы осы кезеңнің бірнеше мынжылдарға созылған адамзат тарихындағы ерекше орнының айқындастыны сөзсіз. ХХ ғасырдың соңғы онжылдықтарында қоғам өмірінде кең орын алған үдерістер, әсіресе микропроцессорлар мен электрондық есептеу машиналарының өндірісте, транспортта, тұрмыста және т.б. салаларда кеңінен қолданылуы, интеллектуалдық жұмыстардың сапасының артуы мен орындалу мерзімін қысқарту мақсатында автоматтандырылуы (әкпараттарды автоматты түрде іздеу, аудару және техникалық құралдар арқылы автоматты түрде басқару, жобалау, ғылыми зерттеулерде және т.б. салаларда жұмыстар жүргізу), әкпараттың таратылуы мен тасымалдану тиімділігін арттырып, қағаз баспа

шығарылымдарын біртіндеп электрондық түрге айналдыру, әр түрлі ауқымды тасымалдау жұмыстарын тез және аз шығынмен шешуге мүмкіндік беретін жоғары дамыған электронды коммуникация жүйелерінің құрылуды (электронды пошта, электробайланыс желісімен сатып алу мен каржылай есептесу, телеконференциялар және т.б.), ғаламдық акпараттық-байланыс жүйесі-ғаламтордың қалыптасуы жалпы акпарат ұғымының мәні мен мазмұнының өзгеруіне, тіпті көптеген зерттеушілердің «акпараттық төңкеріс» жүзеге асты, нәтижесінде «акпараттық қоғам» қалыптасуда деп тұжырым жасаудына мүкіндік берді.

Сол зерттеушілердің ойынша адамзаттың акпараттық қоғам кезеңіне өтуі адамзат тарихындағы ең ұлы бетбұрыстардың бірі болып табылады.

1981 жылы көшілікке арналған тұнғыш компьютер жасап шығарылғаны бері ғылыми-техникалық төңкеріс акпараттық-технологиялық төңкеріс санатына өтті. Соның нәтижесінде акпарат қоғамдық дамудың маңызды қор көзіне айналды. Акпарат енді мұнай, газ, көмір және тағы да басқа дәстүрлі қор көздерінің катарына кірді. «Кез келген басқа төңкерістерден біздің қазіргі басымыздан өткеріп отырған трансформацияларымыздың орталық ядрою акпаратты өңдеу және коммуникация технологияларымен тығыз байланысты. Осы аталған төңкеріс үшін акпараттық технология индустріалды қоғам үшін қуаттың жаңа көздері қандай маңызды болса дәл сондай маңыздылыққа ие [1].

Қазіргі таңда коммуникациялық акпарат ауқымы ғана кең емес, ол өзінің көлемі, мазмұны жағынан да жан-жақты дамыған. Бұндай даму акпарат көбейгенінен ғана емес, сонымен катар әртүрлі салалардың пайда болуынан қарым-қатынас табиғатының өзгеруіне де байланысты. Бұгінде тұлғааралық байланыс тікелей қарым-қатынас түрінде ғана емес, техникамен, яғни теледидар, ғаламтормен байланысты, ал акпараттық ағым бүкіләлемде адам қайда тұрғанына қарамай байланыстыра алады. Бүкіл әлемді компьютерлік желінің торына айналдырған акпараттық технологиялардың күрделене әрі жедел дамуы «акпарат» ұғымының мазмұнын өзгертіп, акпараттық мәдениет феноменін дүниеге әкелді. Сондықтан қазіргі заман мәденистін басқаша турде акпараттық мәдениет деп те атайды. Өйткені қазір де акпарат қоғам өмірінің маңызды элементі болып, адам өмірінің барлық саласына әсер етіп отыр.

Жалпы «акпарат» («информация») термині information деген латын сөзінен шыққан, бұл сөз мазмұндау, түсініріу, баяндау, көрсету, жалпы адам іс-әрекеті туралы мағлұматтың немесе басқару барысындағы өзгерістерді құрал арқылы біліп отыру деген мағынаны білдіреді [2]. Тұрмыста, күнделікті өмірде акпарат ұғымын адамдардың бір-бірімен ауызша, жазбаша немесе басқа бір әдіспен беретін мәліметтері ретінде түсінуге болады. Ғылыми және ресми енбектерде бұл терминнің әртүрлі анықтамалары кездеседі. Акпарат – қызығушылық тудыратын, тіркеуді және өңдеуді қажет ететін фактілер, құбылыстар, оқиғалар, мәліметтер жиынтығы. Акпараттың көзі және қабылдаушысы болады. Осылардың өзара әрекеттесуі нәтижесінде акпарат пайда болады.

Акпарат философиялық көзқарас бойынша шынайы өмірдің мәлімет арқылы немесе хабарлама арқылы көрінетін бейнесі, ал хабарламаның өзі – мәтін, сурет, сандар, графиктер, кестелер түрінде берілетін акпарат. Акпарат сөзі кең мағынада – бұл қазіргі заманғы ғылымның негізгі түсінігі, сонымен катар материя, энергия, уақыт, кеңістік және адамның басқа адамдармен арасынан, тірі мен елі табиғаттың дабыл-белгілерінің алмасуы, адам мен аппараттардың өзара алмасуымен сипатталады. Акпарат – бұл қоршаған ортандың көріністері мен объектілер жөнінде мәліметтер мен білімдер жиынтығы. Акпарат – автордан шыққан және қоғамның қызынасына айналған білімнің бір түрі.

Қоғамдық ғылымдар ауқымында «акпарат» ұғымына байланысты үш түрлі көзқарас қалыптасқан. Ғылыми көзқарас бойынша акпарат материя құрылымын және оны тану әдістерін бейнелейтін алғашқы жалпығылыми категория. Абстрактілі көзқарас тұрғысынан алсақ, акпарат орындаушыға мағына әкелетін символдар катарынмен айқындалынады. Накты көзқарас акпараттың тек кеңістіктегі ғана емес, уақытта да таралатынын көрсетеді. Ежелгі қолказбала, кітаптар, жарға салынған суреттер, археологиялық олжалар – ерте замандағы акпарат көздері.

Акпарат түсінігін астарында жинақталған, сакталған, өндөлген мәліметтер жатыр. Бұл мәліметтер тікелей қолдануға және таратуға арналған. Акпарат біздің өміріміздің барлық саласын қамтиды, ол сөйлеу мазмұнда, кітаптарда, журналдарда, теледидар мен радио хабарламаларында, бейне таспаларында кез-келген айналамызды қоршаған заттарға тән ерекшеліктерде кездеседі. Акпараттарды адам сезу мүшелерімен қабылдайды да, кейінен акпараттар медиа және орталық жүйке жүйесінде өндөліп сакталынады. Акпарат негізінде қоршаған ортада болып жатқан жаңалықтармен байланысты тірі жандар арқылы және заттар арқылы беріледі [3].

Ал «акпараттық қоғам» ұғымына келетін болсақ, оның астарында «акпаратқа негізделген қоғам» деген кең түсінік жатыр. Накты түрде «акпараттық қоғам» ұғымының төмендегі анықтамаларын

қарастырып өтуге болады. Әлеуметтану ғылымының қысқаша сөздігінде ақпараттық қоғамға мынандай анықтама беріледі: «Ақпараттық қоғам – ақпарат индустриясын (компьютерлерді, микроэлектрониканы, байланыс-есептеу жүйелерін, мәліметтердің ұлттық және ұлтаралық базаларын) қалыптастыру және пайдалану негізгі даму факторы болып табылатын қоғамдық құрылым» [4]. Әлемдік философиялық энциклопедияда «Ақпараттық қоғам – нақты алғанда XX ғасырдың аяғында постиндустриалды қоғам терминін ауыстырған ұфым. Ақпараттық қоғам жаңа әлеуметтік тәртіптің тұжырымдамасы ретінде дамиды, әлеуметтік құрылымға байланысты, Яңг пен Гоулднердің пікірінше жаңа таптың пайда болуын білдіреді. Маклюэннің «Жаһандық ауыл» теориясында «акпаратты өндіру және коммуникация орталықтандырылған үдерістерге айналады» деп атап көрсетілген» деген түсініктеме беріледі [5].

Мәдениеттану ғылымына байланысты энциклопедиялық сөздікте ақпараттық қоғамға «акпарат пен оны қолдану деңгей қоғамның экономикалық дамуы мен әлеуметтік-мәдени өзгеруіне түбекейлі әсер ететін: экономика саласында – ақпарат тауарға айналады, әлеуметтік салада – ол өмір сапасының өзгеруінің негізгі факторына айналатын қоғам» [6] деген анықтама беріледі. Бұл анықтамалардың барлығы ақпараттық технологиялардың, жалпы ақпараттың қоғамдағы рөлі мен мазмұнның құрт өзгеруі мен артуына ерекше мән береді және оның заманауи қоғамның айқындаушы сипаттамасына аяналғанына назар аударады.

«Ақпараттық қоғам» түсінігі XX ғасырдағы 60- жылдардың аяғы -70 жылдардың басында пайда болды. Бірінші болып «ақпараттық қоғам» терминін ғылыми айналымға Токио технологиялық институтының профессоры Ю.Хаяши енгізген болатын. Ал бұл құбыльсты зерттеушілердің қатарында М.Кастельс, Ф.Уэбстер, Э.Гидденс, Ю.Хабермас, Д. Мартин, Г. Молитор, Э. Тоффлер, Д.Белл, З.Бжезинский, А.Кинг, Д.Несбит, А. Турен, П. Дракер, М.Маклюэн және т.б. атауға болады.

Ақпараттық қоғамның сипаттамасы алғашкы жаңа түрлердің жаңа қалыптасып көрсетілгенде дайындаған есептерінде берілген еді. Онда ақпарат көздерінің барлық әлеуметтік топтар үшін қолжетімді болуы, өндірісті жоғары деңгейде автоматтандыру негізінде адамдардың енбегін барынша женилдегі ақпараттық қоғамға өтудің басты шарты ретінде қарастырылған болатын.

«Ақпараттық қоғам» мәселесімен алғашқылардың бірі болып жапон елінің белгілі әлеуметтанушысы Й.Масуда айналысты. Ол өзінің «Ақпараттық қоғам постиндустриалды қоғам ретінде» атты енбегінде қоғамның жаңа түрінің пайда болғанын негізде, тұлға дамуының барлық түрлері, атап айтсақ, білім, кәсіби өсүі, экономикалық дамуы, саяси белсенділігінің қолдануы т.б. қасиеттері ақпараттық ортада қалыптасады деп атап өтті. Ақпараттық қоғамды саралай келе Й.Масуда ақпаратты бір жағынан экономикалық деңгей деп қарастырса, екінші жағынан ақпараттық қоғамда адамзат құндылықтарының өзгеруіне де ерекше мән береді.

Ақпараттық қоғам тұжырымдамасының жапондық нұсқасының қалыптасуы Жапонияның экономикалық дамуына қатысты міндеттерді жүзеге асыру мақсатымен байланысты болды. Бұл осы тұжырымдаманың қолданбалы, шектеулі сипатын айқындауды.

XX ғасырдың 70 жылдарында адамзат қоғамының даму үдерісін айқындауға байланысты ақпараттық қоғам және постиндустриализм тұжырымдамалары қалыптасты. Постиндустриалды қоғам идеясын американдық әлеуметтанушы, белгілі ғалым Д.Белл 1973 жылы жарық көрген «Постиндустриалды қоғамның басталуы. Әлеуметтік болжамның тәжірибесі» атты енбегінде тұжырымдады.

Д.Белл адамзат тарихын үш кезеңге бөледі: аграрлы кезең- индустріалдық қоғамға дейінгі кезең, индустріалды кезең және постиндустриалды кезең. Оның пікірінше, әр кезеңнің өзіне тән ерекшеліктері бар. Мысалы, аграрлы, яғни индустріалдық қоғамға дейінгі кезеңде адам мен табиғат тығыз байланысты, адам өз қажеттіліктерін табиғат құбылыстарының негізінде, табиғи ортаның берген заттың дүниесі арқылы қанағаттандырады. Ал индустріалды қоғамда адам мен жасанды орта арасында қарым-қатынас қалыптасады. Бұл кезеңде адам өз қажеттіліктерін тауар өндіруші машиналардың көмегімен қанағаттандырады. Ал постиндустриалды қоғамда адам мен адам арасындағы қарым-қатынас негізгі айқындаушы сипаттамаға айналады. Табиғат адам қажеттілігінен де, оның күнделікті өмірінен де бірте-бірте ығыстырылды. Адамдар бірін бірі арқылы өмір сүруге бейімделеді. Бұл Д.Беллдың ойынша адамзат қоғамы тарихындағы жанаша өмір сүру түрінің қалыптасуы.

Д.Белл: «Постиндустриалдық қоғам концепциясының негізгі түйіні техникалық, экономикалық даму мәселесі, мәдениет пен адамның дамуына жол ашу», - деп көрсетеді [7]. Тарихи қалыптасқан мәдениет өзіне ерекше ақпараттық құрылымды иеленеді, ол бір жағынан жүйені басқаруды және оның өз бетінше ретке келуін камтамасыз етсе, ал екінші жағынан білім беру үлгілерін құруды, мәдениет жөнінде толық ақпаратты қалыптасуын бейнелейді. Ол кәсіби мамандардың санының өсүіне ерекше

назар аударады, қызмет көрсету саласында еңбекпен қамту басты рөлге ие болатын, жалдамалы еңбектің басымдылығымен айқындалатын қоғамдық құрылымның типологиясын ұсынады. Ол постиндустриалдық қоғамдағы өмірде қызмет көрсетуге негізделген адамдардың өзара қарым-катьнас ерекшелігіне тоқталады. Сонымен қатар, ол постиндустриалдық қоғамда акпараттың сандық және сапалық жағынан маңызы артып, қолданыстағы акпараттардың қарқынды өсуіне ерекше назар аударады. Сондыктан ол акпарат әлеуметтік құрылымның негізіне айналатын қоғамды сипаттауға қолдалылатын «акпараттық қоғам» терминін постиндустриалды қоғамның жаңа атауы деп түсіндіреді. «Алдағы жүзжылдықта экономикалық және әлеуметтік өмір үшін, білім өндіру тәсілі үшін, сонымен қатар адамның еңбек іс-эрекеті үшін телекоммуникацияларға негізделген жаңа әлеуметтік құрылымының қалыптасуы шешуші мәнге ие болады»[8]. Д.Белл теориясы акпараттық қоғам дамуымен байланысты қарқынды дамып жатқан коммуникациялық технологияның мәнін түсінуге жасалған алғашқы қадам болып саналады.

Акпараттық қоғамға қатысты Ж.-Ж. Серван-Шрайбердің «Американдық талап» деген 1967 жылы Парижде жарық көрген кітабында келтірілген мына жолдарға назар аударалық. Оның айтуы бойынша, бұдан былайы жерде ел мен елдің арасындағы айырмашылық оның табиғат байлығына, оның индустриясына тікелей тәуелді болмайды, оның адами қор көзіне тәуелді болады. «Ақыл-ойдың қиялдау, ішкі түсік, шығармашылық идеялар сынды қасиеттері ЭЕМ (электронды есептеуіш машиналарға) тән жады мен есеп-кисапка деген артық қабілетпен қосыла отырып, өзіне керемет әріптес табады. Осы әріптестік интеллектің бұрындары болмаған даму дәрежесіне жеткізіп, бұған дейін көрмеген өзіндік әлемді жасақтайды» [9].

М.Кастельс «Акпараттық дәүір» енбегінде акпараттың рөліне энциклопедиялық талдау жасайды. Ол акпараттық дәүірге тән әлеуметтік құрылымды (технология, экономика, еңбек үрдістерін, саясатты) қарастыра отырып, қазіргі өркениет әмбебап сипатта екенін көрсетеді. Оның басты дәлелі ретінде акпараттық қоғам акпараттық ағымдардың маңыздылығы басым акпараттық коммуникациялық технологияларды қамтамасыз ететін жүйелердің таралуы жаңа қоғамның пайда болғанын білдіреді. Ол акпараттық қоғамның пайда болғаны жөнінде тікелей ешқашан айтқан емес. Оның пікірінше, барлық қоғам акпаратты қолданады және соған сәйкес «акпараттық қоғам» терминін келе жатқан ғасырдың ерекшелігін айқындау үшін үлкен аналитикалық құндылығы жок. Біздің уақытымызды сипаттай отырып, ол «акпараттық капитализм» терминін қолдануды ұсынды. Акпараттылық үдеріс «өнімділіктің қайнар көзі ретінде білімнің білімге әсер етуі» жаңа акпараттық қоғамға өтуді білдіреді. Оның пікірінше, білім мен акпарат қазіргі өндірістік үдерістің басты шикізаты, ал білімділік еңбектің көрсеткіші болып табылады. Сондыктан акпараттық капитализмде жаңа өндіріштер экономиканың дамуына маңызды болатын білім генераторлары мен акпарат болып табылады.

Т.Уәбстер теориясы акпаратты тауар ретінде қарастырып, жүйелік қызмет көрсету нарығына талдау жасайды. Акпараттық салада нарықтық қадам акпараттық орталықтардың, мұражай, көркем өнер, галерея, кітапханалар, мемлекеттік статистика, білім беру жүйесіне бюджеттен қаржылық қолдау көрсетудің шектелуіне әкеледі. 1970-ші жылдардың ортасынан бастап Ұлыбританияның өкіметтік саясатты елде «акпараттық төңкеріс» үдерісін және бизнесте акпараттық қызмет көрсетудің тиімді жолын жүзеге асырудан тұрды.

Сандық өркениет теориясының классигі Д.Тапскотт акпараттық қоғамның қалыптасуы туралы өз пікірін білдіре отырып, былай деп жазады: «Біз оның бірқатар сыртқы көріністерін бақылаймыз, алайда іс жүзінде оның қандай екенін түсінбейміз. Теорияның қолданыстағы фрагменттері мен жекеленген әмперикалық мәліметтерді әлеуметтік қатынастардың өзгеру фактілерімен байланыстыра отырып, біз болашақ сандық дәүірдің келбетін қалыптастыруға тырысамыз. Осы гипотетикалық кескіннің құқықтық базасын, білім беру жүйесін, рухани күндылықтарын астарлаймыз. Әлеуметтің әрекет етуінің тұтас жүйесін қандай да бір ойлаған, бұрын болған акпараттық төңкерістердің тәжірибесі негізінде шамамен анықталатын нәрсеге сәйкестендіруге ұмтыламыз[10]. Д.Тапскотт акпараттық қоғамның негізгі белгілерін бөліп қарастыра отырып, акпараттық қоғам сандық формада интеллектуалды заттарды өндіретін білім қоғамы екендігіне айрықша тоқталады. Акпаратты сандық формаға ауыстыру нәтижесінде тибиғи объектілердің орнын виртуалды сипаттағы объектілер алмастырады. Экономика жаһандық денгейге көтеріледі.

Теоретиктердің көпшілігі акпараттық қоғамды адамзаттың тұрмыс-тіршілігін ұйымдастырудың прогрессивті формасы деп қарастырады. Өз заманындағы Т.Кампанелла, Т.Мор және Ф.Бэконның идеалды қоғам құру туралы идеялары акпаратты қоғам тұжырымдамалары - Д.Беллдың «постиндустриалды қоғам теориясына», З.Бжезинскийдің «технотронды тұжырымдамасына»,

Д.Габордың «кемелденген қоғам», Ж.Ф.Лиотардың «постзаманау қоғам», Дж.Гэлбрейттің «жана индустриалды қоғам» туралы көзқарастарының қалыптасуына ықпал етті деуге болады.

Жалпы ақпараттық және телекоммуникациялық технологиялардың қалыптасуы, тараптуы мен дамуы және олардың қоғам өмірінің барлық салаларын тұтас қамтуы қоғамдық өндірістің, әлеуметтік топтардың түрмис-тіршілігінің, тәрбиелеу үдерісінің, сонымен бірге қоғамның әлеуметтік құрылымының, экономикалық және саяси қатынастардың өзгеруіне экеледі. Ақпараттық қоғам адамы өзінің өмірлік ұстанымдарын қайта қарауға, өмірінің бағыт-бағдарын айқындастын құныбылықтар жүйесін өзгертуге мәжбүр болады. Білім негізгі өндіруші күшке айналып, енді қоғамдағы әлеуметтік жіктелу білім деңгейі негізінде жүзеге асырылатын болады. Сондықтан «акпараттық қоғам» ұғымы қоғамның ақпараттың қандай да бір дербес фундаменталды мәнге айналғанын бірте-бірте жете түсінуін және оның нақты өндіріш күшке айналуы болып талатын объективті үдерісті сипаттайды деуге болады.

ӘДЕБІЕТТЕР

- [1] Абдеев Р.Ф. Философия информационной цивилизации: диалектика прогрессивной линии развития как гуманистическая общеучеловеческая философия для XXV в./ Р.Ф.Абдеев. – М: ВЛАДОС, 1994. – 334 с.
- [2] Аубакир Д. Информационная культура новой эпохи // Мысл. -2005. -№10,-С.48-51.
- [3] Антонова С.Г. Информационная культура личности // Вопросы формирования высшее образование в России. – 1994. - №1. -С.82-88.
- [4] Павленок П.Д.Краткий словарь по социологии. - М.: Инфра - М, 2000. -С.72.
- [5] Всемирная энциклопедия. Философия / главн. науч. ред. и сост. А.А. Грицанов. - М.: Харвест, Современный литератор, 2001. -С.42.
- [6] Хоруженко К.М. Культура. Энциклопедический словарь. - Ростов- на-Дону.: Феникс, 1997. -С.180.
- [7] Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество – М., 1999. –С. 38 .
- [8] Белл Д. Социальные рамки информационного общества. - М.: Харвест, 1980. -С.45.
- [9] Уэбстер Ф. Теория информационного общества. – М.: Аспект Пресс, 2004. - С. 400.
- [10] Тапскотт Д. Электронно-цифровое общество. - М.: Рефл-бук, 1999. -С.54.

REFERENCES

- [1] Abdeev R.F. Philosophy of information civilization: the dialectic of a progressive line of development as a humanitarian philosophy to universal human HHOV in. / R.F.Abdeev. - M: VLADOS, 1994. - 334 p. (in Russ.).
- [2] Aubakir D. Information Culture // The idea of a new era. -2005. -№10, -p.48-51. (in Russ.).
- [3] Antonova S.G. Personal Information Culture // Questions of formation of higher obrazovanie in Russia. - 1994. - №1. - p.82-88. (in Russ.).
- [4] Pavlenok P.D. Shorter Dictionary of Sociology. - M : INFRA - M, 2000. -p.72. (in Russ.).
- [5] The World Encyclopedia. Philosophy / Main. scientific. Ed. and comp. AA Gritsanov. - M : Harvest, modern writer, 2001. -p.42. (in Russ.).
- [6] Khoruzhenko K.M. Culture. Encyclopedic Dictionary. - Rostov-na-Donu : Phoenix, 1997. -p.180. (in Russ.).
- [7] Bell D. The coming post-industrial society - M., 1999. -p. 38. (in Russ.).
- [8] Bell D. Social scope of the Information Society. - M : Harvest, 1980. -p.45. (in Russ.).
- [9] Webster F. Theory of the information society. - M : Aspect Press, 2004. - 400 pp. (in Russ.).
- [10] Tapscott D. The digital society. - M : Refl-book, 1999. - p.54. (in Russ.).

Понятие и сущность информационного общества: философский анализ

Ж. Қ.Мадалиева

zhanna_madalieva@mail.ru Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы

Ключевые слова: развитие человечества, информация, информационное общество, постиндустриальное общество, знание, коммуникация, новые технологии.

Аннотация. Последние десятилетия XX века характеризуются как новый этап в развитии человечества - переход к эре компьютерных технологий. В рамках общественных наук были осуществлены различные исследования, определяющие специфические особенности данного этапа, его развитие и границы. В результате данных исследовательских работ было предложено новое понятие - «информационное общество». Хотя в настоящее время это понятие широко используется на страницах различных изданий, в периодической печати, его сущность и содержание раскрывается не в достаточной мере. Поэтому в данной статье предпринята попытка определения понятия информации вообще, в том числе сущности информационного общества, рассмотрены проблемы основных этапов эволюционного развития человечества, а также своеобразные особенности информационного общества как новой качественной ступени цивилизационного развития. На основе взглядов таких ученых как Й.Масуда, Д. Белл, Т.Уэбстер, М.Кастельс, Д.Тапскотт, которые глубоко и всесторонне изучали проблемы «информационного общества», выявлено содержание понятия «информационного общества».